

Байтикова Т.А., Орозалиева Э.

БАЛДАРДЫ МЕКТЕПКЕ ДАЯРДОО ПРОЦЕССИНДЕ ИННОВАЦИЯЛЫК БИЛИМ БЕРҮҮНҮН МААНИСИ

Байтикова Т.А., Орозалиева Э.

ЗНАЧЕНИЕ ИННОВАЦИОННОГО ОБРАЗОВАНИЯ В ПРОЦЕССЕ ПОДГОТОВКИ ДЕТЕЙ К ШКОЛЕ

T.A. Baytikova, E. Orozalieva

THE VALUE OF INNOVATIVE EDUCATION IN THE PROCESS OF PREPARING CHILDREN FOR SCHOOL

УДК: 373.2

Макалада балдарды мектепке даярдоо процессиндеги билим берүүнүн мазмунун интеграциялоо маселеси жөнүндө сөз болот. Өзгөчө инновациялык билим берүүгө басым жасалат. Бул багытта дүйнөлүк педагогикада «Вальдорфдук-штайнердик ыкма» жана ошондой эле улуу педагог Мария Монтессоринин системасын жайылтуу тууралуу да кеп козголот. Монтессоринин педагогикасы ар бир балага индивидуалдуу мамилени талап кылып, бала жеке өнүгүү ритминде жана багытына ылайык дидактикалык материалды жана сабактын узактыгын өзү тандай тургандыгын, алардын негизги максаты эртеңки күнгө келечек муунду инвестициялоо зарылдыгын, бүгүнкү кичинекей, бирок, билимдүү балдарыбыз, эртең Кыргызстандын келечегин түзүп бере тургандыгын коомдук ишмер Р.Отунбаева баса белгилейт. Учурда балдарды мектепке даярдоонун комплекстүү программасы белгилүү зоналарга бөлүү менен иш алып барууда. Бул багытта балада окуу ишмердүүлүгүнүн негиздери калыптанып, андан тышкары уюштуруучулук, таануучулук, өздүк ишмердүүлүгүн көзөмөлдөө жана баалоо, акылга салып практикалык иштерди аткаруу менен чыгармачыл мамиле жасоо ыкмаларына ээ болот. Бул методиканы колдонууда төмөнкү сабактар окулушу шарт, алар: сүрөт, музыка, дене тарбия, математикалык элестөөлөрдү калыптандыруу, речти өнүктүрүү, этноэкологиялык тарбия сабагы, этнопедагогика боюнча тарбиялык сааттар ж.б. Макалада жогоруда аталган методиканын актуалдуулугун далилдөөгө аракеттер жасалып, айрым бир методикалык жолдор сунушталды.

Негизги сөздөр: балдар, мектеп, даярдоо, сабак, инновация, индивидуалдуулук, методика, комплекстүүлүк, технология, курс, программа.

В данной статье рассматривается вопрос интеграции содержания образования в процессе подготовки детей к школе. Особый упор уделяется на инновационное образование. В этом направлении речь пойдет о внедрении в – педагогики методики Вальдорфа-Штай-

нера и систему великого педагога Марии Монтессори. Общественный деятель Р.Отунбаева подчеркивает, что педагогика Монтессори, требует индивидуального подхода каждому ребенку, чтобы каждый сам выбрал дидактические материалы и продолжительность занятия по индивидуальному ритму развитие и направлению, основная цель - необходимость инвестиции представляющего пополнение, сегодняшние дети завтрашняя грамотная молодежь создают будущее Кыргызстана. В настоящее время комплексная программа подготовки детей к школе ведут работу по определенным зонам. В этом направлении у детей укрепляется основы учебной деятельности, а также формируется организаторские познавательные способности, способность контролировать и оценивать свою деятельность, появятся способности сознательного выполнения практических работ, также способность творческого подхода. При применении данной методики необходимо изучение следующих дисциплин: рисование, музыка, физическая культура, развитие речи, формирование математических представлений, воспитательный урок по этноэкологии и этнопедагогике и др. В статье приводится доказательство актуальности выше приведенной методики, также рекомендуется различные методические пути.

Ключевые слова: дети, школа, подготовка, урок, инновация, индивидуальность, методика, комплекстность, технология, курс, программа.

This article addresses the issue of integrating the content of education in the process of preparing children for school. Special emphasis is placed on innovative education. In this direction, we will discuss the introduction of the Woldorf-Steiner methodology in pedagogy and the system of the great teacher Maria Montessori. The public figure R. Otunbayeva emphasizes that Montessori pedagogy requires an individual approach to each child, so that everyone chooses didactic materials and the duration of the individual rhythm development and direction, the main goal is the need for an investment representing replenishment, today's children are literate youth creating the future of Kyrgyz-

stan. Currently, a comprehensive program for preparing children for school is working on specific areas. In this direction, children strengthened the basics of learning activities, as well as organizing cognitive abilities, the ability to control and evaluate their activities, the ability to perform rationally practical work, as well as the ability of a creative approach. When applying this technique, it is necessary to study the following disciplines: drawing, music, physical education, speech development, the formation of mathematical concepts, educational lesson on ethnoecology and ethnopädagogy, etc. The article provides evidence of the relevance of the above methodology, also recommends various methodical ways.

Key words: children, school, training, lesson, innovation, individuality, methodology, complexity, technology, course, program.

Бүгүнкү күндө педагогикалык системанын тарыхый этабы маанилүү өзгөрүүлөргө учурап келет. Коомдун ар бир өнүгүү этабында мектепке чейинки курактагы балдардын өз алдынчулуулугун камсыз кылууга өзгөчө көңүл бурулат. Учурда бул курактагы бала талапка жооп берерлик акыл-эс потенциалына ээ болсо да, аны практика жүзүндө колдонуу жөндөмүнө ээ эмес. Бул проблеманы чечүү максатында балдардын дүйнөнүн бүтүндөй картинасы жөнүндө элестөөлөрүн калыптандыруу ыкмасы катары билим берүүнүн мазмунун интеграциялоо зарылдыгы келип чыкты.

Бул максатта өлкөбүздө да билим берүүнүн модернизациялоо багыты азыркы мектепке чейинки билим берүү мекемелеринен балдарды мектепке жогорку деңгээлде даярдоону талап этет. Бул тапшырманы аткарууда, мектепке чейинки билим берүү мекемелеринин кызматкерлери өз кесибин сүйгөн кесипкөй жана кесиптик-педагогикалык баалуулуктарды татыктуу алып жүрүүгө, кесиптик компетенттүүлүккө ээ, өзүн-өзү жана баланын инсанын өнүктүрүүгө жөндөмдүү, педагогикалык кесибин аркалоодо өзүн көрсөтө алган кадрлардан болуусу керек. Даярдоо курсунда тарбиячы ар бир кесиптик кырдаалды кабыл алууга даяр болушу зарыл, ошондой эле ар кандай кырдаалга компетенттүү адис катары мектепке чейинки билим берүү системасына инновациялык процесстерди киргизүүсү талапка ылайык келет.

Инновация (англ. Innovation - жаңылануу) – окутуу процессинде жаңы көндүмдөрдү, жөндөмдөрдү, жаңы формаларды киргизүү дегенди

түшүндүрөт. А.И. Пригожиндин эмгегинде: жаңы нерсени киргизүү (инновация) – бул максаттуу багытталган жана белгилүү бир социалдык бирдикти – уюмду, коомду, группаны алып келген, туруктуу, жаңы элементтерди киргизген өзгөртүү. Ал эми Э.Днепров: “билим берүүдөгү жаңы нерсени жаратуу, өздөштүрүү, колдонуу жана жайылтуу ишмердүүлүгү”-деп эсептейт. Б.Сазонов аны жаңы нерсе менен байланыштырып, “чыгармачылыктын жемиши катары баалайт жана коомдук мааниге ээ” – десе, М.Кларин: “табигый мүнөзгө ээ, ишмердүүлүк жаатында өзгөрүүлөр менен коштолгон, ой-жүгүртүү стилиндеги өзгөрүү” деп белгилейт [1].

Бул багытта алгач, балдарды даярдоодо инновациялык процесс логикалык жактан ырааттуулук сакталбаган бир нече ишмердүүлүктөрдөн турушуна жол берилген учурларды кездештирүүгө болот, мисалы, сүрөт сабагынан кийин тарбиячы кыймылдуу оюндардын ойнотушу мүмкүн ж.б.

Экинчиден, комплекстүүлүк, же бир темага байланыштуу бир нече ишмердүүлүктөрдүн каражаттары аркылуу тапшырмаларды чечүүгө болот: мисалы, күз мезгилин сүрөт аркылуу чагылдырып тартуунун алдында жыл мезгилдери жөнүндө ыр же аңгеме окуп берүү. Мындай учурда бир иш-аракет экинчисине басымдуулук кылып, дагы бири эмоционалдык жагдай түзүп, балдардын чыгармачылыгын арттырууга жардам берет.

Үчүнчүдөн, интеграция – ар түрдүү билим берүү областында билимдерди бириктирет, бири-бирин толуктайт. Мисалы, «көңүл» деген түшүнүк музыка, сүрөт жана экологияга да тиешелүү каралышы мүмкүн.

Жогоруда аталган интеграцияланган сабактардын максаты:

- Баланын жеке тажрыйбасын жалпылаштыруу, тереңдетүү, системалаштыруу;
- Күнүмдүк иштерде колдонулуучу иш-аракеттердин жаңы ыкмаларын өздөштүрүүнү камсыздоо;
- Ар түрдүү учурда билим, билгичтик, көндүмдөрдү пайдалана алуу үчүн шарт түзүү.

Интеграциялык сабактар төмөнкүдөй багытта өтүшү мүмкүн: музыка+таануу (математика), коммуникация (речь, сабаттуулукка үйрө-

түү) + таануу (математика) + музыка + көркөм чыгармачылык (сүрөт)+көркөм адабият ж.б. [2].

Кандайдыр бир өзгөрүүнү инновациялык деп таануу үчүн, бул өзгөрүү жаңычыл касиетке ээ болушу керек. Балдарды мектепке даярдоо ишмердүүлүгү мурда бала бакчалардын базасында жүргүзүлүп келген болсо да, бүгүнкү күндө жаңычылдыкты киргизүүдө дүйнөлүк жаңычылдык менен шайкеш келүүчү методикаларды пайдалануу учурдун талабы десек болот.

Бүгүнкү күндө мектепке даярдоодо педагог, тарбиячы, ошондой эле эң алгач баланын мотивациясынын ойгонуусуна түрткү болуучу чөйрө катары ата-энени айтсак болот. Анткени тарбия алгач үйдөн башталгандыктан, замандын талабына ылайык алар жаңычылдык менен таанышып, баланын индивидуалдуу өзгөчөлүгүн эске алуу менен баланы даярдоо курстарына баланы берип, адистер менен тыгыз байланышта иш жүргүзүүсү шарт. Ага карата үй-бүлөдө эненин жогорку билимдүүлүгү маанилүү, эгер ал жогорку билимдүү болсо, даярдоо курсуна баланы берүүнүн маанилүүлүгүн ошончолук жакшы түшүнөт. Республикабызда калк арасында сурамжылоо жүргүзүлгөндө бала бакчага барган балдардын энелеринин 87%ти орто жана жогорку билимге ээ экендиги аныкталган.

Мектепке даярдоо ишинде жаңы методикаларды колдонууда интеграцияланган сабактарды (бир сабакка бир нече сабакты бириктирүү) өтүү иши, албетте, бул жаңылык эмес, анын жаңылыгы мультимедиялык технологияны колдонууда жатат. Ал үчүн атайын техникалык жабдуулар талап кылынат.

Интеграцияланган сабактардын түзүлүшү:

- Мотивациядан – баланы сабактын мазмунуна багыттап, процессте тарбиячы менен өз ара иш-аракетти бирдиктүү аткарууда анын кызыгуусун арттыруу (тарбиячы же педагог баланын керектөөсүн, кызыгуусун, каалоосун эске алышы шарт);
- Мазмунунан – сабактын мазмуну жөнөкөй, баланын түшүнүүсүнө ылайык келиши керек;
- Анализ же баалоо – мурда өздөштүрүлгөн жана жаңы өздөштүргөн маалыматын бекемдөөгө карата балдарга практикалык тапшырма берилет. Бул ишмердүүлүктө бала

эмне максат менен алектенгендиги, эмнени үйрөнгөндүгү, ишмердүүлүктүн жыйынтыгы тууралуу презентация кылышат.

Бул багытта дүйнөлүк педагогиканын негиз салуучусу М.Монтессоринин методикасы жогоруда инновациялык технологиялар аркылуу балдарды мектепке даярдоо иштеринин бир багыты боло алат.

Балдарды мектеп даярдоо министрлик тарабынан бекитилген альтернативалык программалык документтер боюнча мамлекеттик, же расмий тилде жүргүзүлөт.

Бүгүнкү күндө балдарды мектепке даярдоо ишмердүүлүгүн, дүйнөлүк педагогиканын жетишкендиктери болгон вальдорфтук ыкма менен айкалыштырып келишет. «Вальдорфтук билим берүү – альтернативалуу педагогикалык система болуп саналып, анын максаты адамга табиятынан берилген жөндөмдүүлүккө, акылга, ал эми таанып билүүдө сезимтал мамилеге, образдуу ойлонууга жана кошо түйшөлүүгө негизделет. Антропософиянын түзүүчүсү Рудольф Штайнер «Вальдорф педагогикасынын» негиздөөчүсү болуп саналат. Анын урматына система «Штайнердик» же «Вальдорф-штайнердик» деп да аталат. Ал Бишкекте эле эмес, Баткенде да практикаланууда» – дейт Р.И. Отунбаева [4].

Жогорудагы система менен удаалаш эле бүгүнкү күндө өлкөбүздө адистер жаңы даярдоо программасы боюнча улуу педагог-Мария Монтессоринин системасын да колдонуп жатышат. Мария Монтессоринин методикасы (“Альтерлингва” мектеби) эл аралык коомдук фонд тарабынан киргизилип, иш жүргүзүшөт. Аталган методика үч бөлүктөн турат: бала, чөйрө, мугалим. Мунун борборунда тарбиялануучу туруп, ал үчүн чөйрө түзүлүп, анда ал өз алдынча иш-аракет кылат. Тарбиялап, окутуунун бул жолунда балага жекече-педагогикалык мамиле талап кылынып, бала жеке өнүгүүсүнө жараша дидактикалык материалды жана сабактын узактыгын өзү тандап, алардын негизги максаты эртеңки күнгө келечек муунду инвестициялоо, бүгүнкү жаңы өсүп келе жаткан бала, бирок, билимдүү балдарыбыз, эртең Кыргызстандын келечегин түзүп бере тургандыгы ишенимдүү белгиленет [4].

Бул методиканы колдонуу менен сабак

өтүүдө оюнга жана көнүгүүлөрдү өз алдынча аткарууга негизделет. Бул мезгилде оюн ишмердүүлүгү, анын ичинде сюжеттик-ролдук оюн алдынкы ишмердүүлүк болуп эсептелип, оюндун ийгиликтүү жыйынтыгы окуу ишмердүүлүгүнүн түптөлүшүнө негиз болуп, ошону менен бирге психикалык өнүгүүгө да чоң таасир тийгизет. Методика баланын таануу процесстеринин өнүгүшүнө, манжалардын иш-аракеттеринин калыптандырууга, пикир алышуу жолдорун өнүктүрүүгө багытталат. Балдарды даярдоодо логопед-дефектолог иштөөсү зарыл. Ошондой эле психолог менен болгон өз ара иш-аракет окутуу процессинин эффективдүүлүгүнө тоскоол болуучу проблемаларды чечет. Даярдоо курстарына 5-7 жашар балдар кирип, бир жуманда эки жолу, 45 мүнөттөн сабак өтүлөт. Методика эки этапка бөлүнүп, алгач, мектепке чейинки биринчи этабында бала бир жылда, кыска убакытта экспрессивдүү даярдалып, экинчи этабында баланы эки жылда даярдоо маселеси каралат. Методикада баланы мектепке даярдоонун комплекстүү программасы төмөнкү этаптарды камтыйт:

Автор методиканы беш зонага бөлгөн:

1. Практикалык жашоо зонасы. Автор баланын өзүн-өзү тейлөөгө үйрөтүүнүн маанилүүлүгүн белгилеп, натыйжада өз алдынчалуулук жана өзүнө ишенүү сезими өнүгөт. Үй шартында тиричилик предметтерди колдонууда, эгер нерсени туура эмес кармаса, же пайдаланса, кийинчерээк бала өз катачылыгын аң-сезимдүү туюп, аны кайра оңдоого аракеттенет. Жыйынтыгында социалдашуунун ыкмалары калыптанат.

2. Сенсордук өнүгүү зонасы өзгөчө маанилүү. Мында бала сезүү органдарын өнүктүрөт: көрүү, угуу, жыт сезүү, даам сезүү, тери сезүү. Бул зонада “стереогностикалык сезим” деп аталган жөндөмдүүлүк өнүгүп, көрбөй туруп предметтерди формасы, салмагы, көлөмүн айырмалайт. Бул үчүн ар кандай предметтер колдонулуп, бала чоң-кичине, узун-кыска, өйдө-төмөн түшүнүктөрү менен таанышат.

3. Математикалык зона. Бул зонада бала математикалык элестөөлөрдү, чөйрөнү, убакытты кабыл алууну калыптандырат. Жөнөкөй математикалык эсептөөлөр аркылуу балада сандык

түшүнүк пайда болуп, математикалык ой жүгүртүү (саноо) өнүгөт.

4. Тил зонасы. Мында негизги аракет баланын кебин өнүктүрүүгө багытталат. Жазууну үйрөнүү штриховкалоодон башталат. Тамгаларды үйрөнүүдө алфавиттик тартипте тамгалар карточкаларга чапталып, үстү түз эмес формада (одур-бодур, кум сыяктуу, чуңкурчада) болот. Бул зонада өнүгүүнүн өзгөчөлүгүндө балада предметке таасирленбестен күтүүсүздөн жазып же окуп кетиши мүмкүн.

5. Бешинчи зонада бала айлана-чөйрө тууралуу маалымат менен кабардар болуп, элдердин маданияты менен (этнопедагогика) таанышат.

Методикада мугалим балдарга өз пикирин тануулоо менен үйрөтпөйт, ал балага байкоо жүргүзүү менен баланын кайсы зонада иштеп жаткандыгын, кайсы материал менен иштөө бала үчүн ыңгайлуу экендигине көз салып баалоо зарылдыгы туулат. Мугалим балага сын айтпайт, анын индивидуалдуу өнүгүүсүнө колдоо көрсөтүү менен дайыма жанында болот.

Методика боюнча даярдоодо баланы сабаттуулукка үйрөтүүнүн негизи окуу жана жазууга (печатталган тамгалар менен) басым коюлат. Ошондой эле декоративдик-прикладдык искусство боюнча (сүрөт тартуу, пластилин менен ийлеп чаптоо, кагазды бурап бир нерсе жасоо, музыка) баланы жаратылыш материалдары (чопо, кум, топурак) менен иштөөнү үйрөтүүдө манжа кыймылдарын калыптандыруу жана кыялдануунун өнүгүшү камсыз болот. Даярдоо иштеринде кыргыз, англис, немец, орус тилдерин сюжеттик ролдук оюндун негизинде үйрөтүү иштери жүргүзүлөт. Кепти өнүктүрүү боюнча коммуникативдик ыкмаларга ээ болууга жана сөздүк запасты байытууга карата үйрөтүү иштери жүргүзүлөт. Балдар фитнеси – сабагында балада кыймылдар аркылуу өзүн көрсөтүү жөндөмдүүлүгү өнүгөт. Сабактар ар түрдүү координацияга жана кунт коюуга багытталган көнүгүүлөрдү камтыйт. Сабак музыка менен коштолсо, бала өзүнүн көркөм образын түзүп, ритм боюнча эркин кыймылдоону да үйрөнүшөт. Өздүк аң-сезимдин калыптанышынын натыйжасында балада окуу мотивациясы ойгонуп, өз алдынчалык, өз күчүнө ишенүү сезими, реалдуу керектөөлөрү-

нөн негизгисин тандоо жөндөмү, өзүн оң баалоо (позитивдүү), жоопкерчилик, эмгекти сүйүү, социалдык жана пикирлешүү ыкмаларын өздөштүрүү калыптанат. Жыйынтыгында балада окуу ишмердүүлүгүнүн негиздери калыптанып, төмөнкү окуу ыктарына ээ болот:

- Уюштуруучулук (максат коюу жана ал ишти аткарууга);
- Таануучулук (байкоо, изилдөө, анализдөө, эстеп калуу, негизгини бөлүп алуу, проблеманы көрө билүү, анын үстүндө ой жүгүртүү жана чечүү) иш-аракетине;
- Өздүк ишмердүүлүгүн көзөмөлдөөгө жана баалоого;
- Практикалык жана ой-жүгүртүү менен аткарууга болгон чыгармачылык мамиле жасоого үйрөнөт.

Баланын интеллектуалдык өнүгүү да ар тараптуулук мүнөзгө ээ болуп, чет тилдерди үйрөнүүгө жөндөмдүү болот, саноо эмес, ар кандай математикалык иш-аракеттерди аткарууга көнүгөт, өз эне тилде саноо, жазууну (үн анализи, сөз түркүмдөрү жөнүндө түшүнүк) үйрөнөт, табигый илимдердин негиздери тууралуу маалыматтарга (биология, география, астрономия) ээ болот, убакыт, чөйрөгө ориентир алуу жана өзүн микрокосмостун бир бөлүгү катары сезе билүүсү байкалат. Бул методиканы колдонууда төмөнкү сабактардын түрлөрү окутулушу шарт:

- Сүрөт сабагы;
- Музыка сабагы;
- Дене тарбия сабагы;
- Балдарды математикалык жөнөкөй элестөөлөрдүн чөйрөсү менен тааныштыруу;
- Ой жүгүртүүнү өнүктүрүү – нерселерди анализдөө, салыштыруу, жалпылаштыруу, талкуулоо жана жыйынтык чыгаруу;
- Көркөм адабият жана кепти өнүктүрүү (сөздүктү байытуу, тилдик каражаттарды өнүктүрүү, салыштыруулар менен таанышуу);
- Этноэкологиялык тарбия сабагы (зоопарк ж.б. менен тааныштыруу);
- Этнопедагогика боюнча тарбиялык сааттар (кыргыз элинин көркөм мурастары, каада-салттар, традициялар менен тааныштыруу);
- Сабаттуулукка даярдоо: (сөздүн үндүк анализи, сүйлөм жөнүндө элестөөлөрдү калып-

тандыруу, «үн», «муун», «сөз», «сүйлөм» деген түшүнүктөрдү айырмалоо);

- Чыгармачылык ишмердүүлүк (түстөр менен иштөө, өндөрдүн адамга тийгизген таасири, предметтүү образдарды, композицияларды түзүү);
- Көркөм конструкциялоо (лепка, аппликация, кабыл алуу, ой-жүгүртүү, кыялдануунун өнүгүшү);
- Декоративдик-прикладдык искусство менен тааныштыруу үчүн тарбиялык сааттар;
- Гуманитардык сабактар;
- Компьютердик курстар;
- Экологиялык сабактар;
- Музыкалык-драмалык сабактар.

Өзгөчө көңүл балдардын индивидуалдуулугуна бурулат: (мүнөзү, темпераменти, жөндөмдүүлүгү) өнүгүүнүн темпи, өзүнчө балдардын ишмердүүлүгү, маанайы эске алынып, балдардын өз ара ишмердүүлүгү жана педагогдун балдар менен болгон өз ара иш-аракети диалогдун жана активдүү кызматташуу мүнөзүн алып жүрөт. Сабактардын көпчүлүгү оюн түрүндө өткөрүлөт. Балдарды усулдук жактан камсыздоо жагы да маанилүү:

- Балдарга сүрөт тартуу үчүн альбом (А5 форматта);
- Калем сап (гелиевая ручка);
- Трафареттик сызгыч;
- Трафареттердин жыйындысы (набор);
- Ар бир теманы штриховкалоо үчүн картинкаларды көрсөтүп берүү үлгүсү (А3 форматта);
- Балдардын санына жараша ар бир теманы штриховкалоо үчүн картинкалардын үлгүлөрүн тартып берүү; Мисалы, “Автобуста” деген теманы сунуштап, автобустун курулушун жана аны штриховкалоо, же “Биз менен чогу кайсы жаныбар жашайт?” деп, мышыкты элестетүү менен аны штриховкалап тартуу.
- Темага жараша репродуктивдүү плакаттар;
- Ичке сызык дептер;
- Чакмар дептер.

Методиканы колдонуу жаатында төмөнкү иштерге: тез жана сапаттуу жыйынтыкка багыт алуу, баланын көркөм образдарды кабыл алуу,

үндөрдү ажыратуу жана тамгаларды тартуу изографын пайдалануу менен сабаттуулукка үйрөтүүгө, балада таануучулук ыкмаларды калыптандырууга жана балалыктын өнүгүү процессине өтө этияттык менен мамиле жасоого багытталат.

Учурда бул дүйнөлүк методика кеңири кулач жайып, өзгөчө орусияда мектепке даярдоо ишмердүүлүгү жакшы жолго коюлуп, дээрлик көпчүлүк даярдоо курстарында аталган ыкма колдонулуп келет. Мектепке чейинки курактын Россияда 58%ти даярдоо курстарына барышат. Даярдоо процесси жалпы билим берүү мекемелеринин базасында жана бала бакчанын базасында даярдоо мекемелери болуп бөлүнөт. Жалпы билим берүүнүн базасында балдар 5-7 жаштан, ал эми бала бакчанын базасында 3-4-6 жаштан барышат. Баланы курак өзгөчүлүгү жана психикалык жактан өнүгүү деңгээлине жараша даярдоо курстарына берилет. Кошумча билим берүү программасын ишке ашыруу (даярдоо акысын төлөө менен), ата-энелердин талабын эске алуу, эскертүүлөрүн кабыл алуу менен оңдоп-түзөө иштери, социалдык-психологиялык колдоо, коррекциялык-педагогикалык жардам көрсөтүү иштери да параллелдүү жүргүзүлөт. Мекеме даярдоо формасын, каражаттарын, окутуу жана тарбиялоонун жолдорун, баалоо тартибин өздөрү тандашат. Бул багытта мектепке даярдоо – баланын физикалык жана психикалык өнүгүүсүнө кооптонуу жаралбайт [5].

Бул багытта бүгүнкү күндө окуу ишмердүүлүгүн өздөштүрүү жөндөмдүүлүгүнө ээ болгон баланын физикалык, психикалык, инсандык деңгээлин эске алуу шартында ар кандай аталыштагы даярдоо курстары иштейт. Аларга: “Почемучка”, “Сказка”, “Семья-Я”, “Максимум”, “АБВГДЕЙКА”, “Карьера” окуу борбору, “Светлана” мамлекеттик эмес билим берүү борбору, “Аленушка”, “ДЦР” (детский центр развития), “ДОУ” (доп. обр. уч.) (ийримдер, секция, студиялар), ОРИАНА (одаренный, развитый, инициативный, активный, неординарный, артис-

тичный), “Алиса” балдарды өнүктүрүү борбору ж.б. балдарды мектепке даярдоо мекемелери кирет. Заманбап технологиянын жардамында көпчүлүк үй-бүлөлөр массалык маалымат булактары аркылуу буюртма менен интернет-семинар курстарынан, видеосабактардын кызматын пайдаланышат. Ал эми Кыргызстанда болсо «FTI», «АБР», «Юнисеф», «Ага-Хан», «Католик», «Юсаид» ж.б. чет өлкөлүк коомдук уюмдардын жардамында «Көп тилдүү балалык», «Нурпейлим», «Сапаттуу билим», “Жомок” атындагы ж.б. муниципалдык бала бакчалар, менчик бала бакчалар, атайын мектепке даярдоо борборлору, үйдө даярдоо, санитардык типтеги бала бакча (күнү-түнү иштөөчү, мүмкүнчүлүгү чектелген балдар, мисалы, начар уккан (дүлөй), начар көргөн (сокур) балдар үчүн бала бакчалар иштеп, анын алдында даярдоо курстары иштейт. Аталган курстарда жогоруда сөз кылынган методикаларды колдонуу менен натыйжалуу сабактарды өтө турган адистер тандалып алынып, алар өз ишмердүүлүгүндө ар бир баланын келечекте инсан болуп калыптынуусуна жана мектепке бардык тараптан даяр болуусуна камкордук көрүп келишет.

Адабияттар:

1. Агапова И.Ю., Чеховская В.Б. Инновационные технологии в ДОУ. Начальная школа, 2004. - №3.
2. Крулехт М. «О программе «Детство». / «Дошкольное воспитание» №5, 2004г., ст. 21.
3. Курак психологиясы. Окуу куралы. - Б.: 2011.
4. Отунбаева Р. “Кенже курактагы балдарга көңүл буруу – артыкчылыктуу багыт” / Шоокум журналы. - 2013, апрель.
5. Подготовка детей к школе. / Под редакцией Марковой Т.А., Сохина Ф.А. - М., 1998.
6. Узорова О.В., Е.А. Нефедова. 350 упражнений для подготовки детей к школе. - М., 2010.
7. Усенко Л.В. Материнская школа. Готовим детей к школе. - Б., 2002.
8. Чолпонкулова Н.Т., Акмолдоева А.Ж. Баланы мектепке даярдоонун теориялык жана методикалык маселелери. - Каракол., 2009.

Рецензент: к.пед.н., доцент Курманалиева Ч.А.